

Drupal 8 -sisällönhallintajärjestelmän käyttöohje Nelonen Pron työntekijöille

Markus Wennäkoski

Liiketalous

Tekijä tai tekijät Markus Wennäkoski	Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2011
Raportin nimi Drupal 8 -sisällönhallintajärjestelmän käyttöohje Nelonen Pron työntekijöille	Sivu- ja liitesivumäärä 21
Opettajat tai ohjaajat Tanja Vesala-Varttala	
<p>Sisällönhallintajärjestelmillä pystytään hallitsemaan internetsivujen sisältöjä monipuolisesti ja yrityksen haluamilla tavoilla. Tämän opinnäytetyöprosessin kohdeyrityksenä toimiva Nelonen Media hyödyntää uutta Drupal 8 -järjestelmää. Nelosen internetsivut siirrettiin uuteen Drupalin versioon syksyn 2013 aikana.</p> <p>Muutoksen myötä urheilukanava Nelonen Pron tiimin jäsenille laadittiin produktina opas, jonka avulla lukija pystyy lisäämään, muokkaamaan tai poistamaan sisältöä Nelonen Pron verkkosivuilta. Produktina valmistunut opas on salainen.</p> <p>Raportissa käsitellään ensin opinnäytetyöprosessia ja sen etenemistä. Sitten tutkitaan internetsivujen teoriaa ja viitataan sitä Nelonen Pron sivujen ominaisuuksiin. Teoriassa syvennyttään hyvien verkkosivujen rakenteeseen, viestinnällisyyteen ja visuaalisuuteen. Teoriaosuus loppuu toimivan oppaan teoriaan.</p> <p>Työn empiirisessä osuudessa esitellään koko projektin eteneminen yksityiskohtaisesti. Lopuksi pohditaan mahdollisia opasta täydentävien projektien aiheita ja prosessin sujumista.</p>	
Asiasanat Internetsivut, verkkoviestintä, sisällönhallintajärjestelmä, opas	

Business Administration

<p>Authors Markus Wennäkoski</p>	<p>Group or year of entry 2011</p>
<p>The title of thesis Drupal 8 Content Management System Guidebook for Nelonen Pro's Employees</p>	<p>Number of report pages and attachment pages 21</p>
<p>Advisor(s) Tanja Vesala-Varttala</p>	
<p>Companies manage their website content with different types of content management platforms. The thesis project was made for Nelonen Media who manages its many websites with the Drupal 8 content management system. The company upgraded to this new version during autumn of 2013.</p> <p>After the change from Drupal 7 to version 8, there was a need for a guidebook that could assist with the adding or editing of content on the sport channel Nelonen Pro's website. The guidebook which was made as a thesis product, is classified and cannot be attached to the report.</p> <p>In the report, the thesis project is introduced first. The next part is the theoretical part that studies the theory of good websites from a structural, communicational and visual point of view. The theoretical part concludes with theory regarding effective guidebook.</p> <p>The empirical part takes a more specific look into the whole project and the product. It focuses on the progress of the project and the challenges that were faced. Finally, there are some suggestions for new projects that could follow and be helpful with this guidebook.</p>	
<p>Key words Website, web communication, content management system, guidebook</p>	

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Projektin eteneminen.....	2
1.2 Yrityksen kuvaus – Nelonen Media.....	3
2 Teoria – Hyvät internetsivut.....	4
2.1 Rakenteellisesti hyvät internetsivut.....	4
2.2 Viestinnällisesti hyvät internetsivut.....	6
2.3 Visuaalisesti hyvät internetsivut.....	7
2.4 Toimiva opas.....	9
3 Projektin ja produktin kuvaus	11
3.1 Mikä on Drupal?.....	11
3.2 Suunnittelu	12
3.3 Toteutus.....	14
4 Pohdinta	17
4.1 Lopputuloksen kuvaus ja arviointi.....	17
4.2 Kehittämisehdotukset.....	18
4.3 Prosessin arviointi	18
Lähteet.....	20

1 Johdanto

Internetsivut toimivat asiakkaille usein ensimmäisenä kosketuksena yritykseen ja luovat samalla myös ensivaikutelman imagosta. Siksi yrityksen pitää panostaa verkkosivuihin ja luoda niistä mahdollisimman toimivat juuri omien asiakkaiden palvelemiseen. Jotta näin tapahtuisi, verkkosivujen on oltava muokattavissa yrityksen tarpeisiin sopivaksi. Tätä tavoitetta palvelevat erilaiset sisällönhallintajärjestelmät, joiden avulla yritys pystyy luomaan, muokkaamaan ja rakentamaan omat sivut omiin tarpeisiin sopiviksi niin visuaalisesti kuin rakenteellisestikin.

Tämän opinnäytetyön kohdeyrityksessä, Nelonen Mediassa, internetsivujen ylläpidossa hyödynnetään Drupal-sisällönhallintajärjestelmää. Samalla järjestelmällä on mahdollista tehdä monipuolisesti erilaisia ratkaisuja Nelonen Mediaan kuuluvien radio- ja televisio-kanavien verkkosivuille, jotka kaikki hyödyntävät tätä Drupal-järjestelmää. Nelonen Median verkkosivut siirtyvät syksyn 2013 aikana Drupalin uusimpaan, Drupal 8 -sisällönhallintajärjestelmään kukin vuorollaan. Tämän opinnäytetyö pohjautuu edellä mainittuun muutokseen ja sen aiheuttamien ongelmien ehkäisemiseen.

Tavoitteena on tuottaa ohjeistus, jonka avulla yksikertaiset päivitykset ja julkaisut Drupal 8-järjestelmällä onnistuvat. Opas on laadittu käsittelemään Nelonen Pro -kanavan verkkosivuja ja on suunnattu Nelonen Pron työntekijöille. Koska muut Nelonen Median verkkosivut ovat hallittavissa myös Drupalin avulla, on myös muiden Nelonen Median työntekijöiden mahdollista hyödyntää opasta laatiessa julkaisuja omille sivuilleen. Drupalin toimintaperiaate on nimittäin sama riippumatta päivitettävästä sivusta. Aihe on rajattu Nelonen Pro -kanavan ympärille, koska kyseisen kanavan työt hoitaa pieni, kuusihenkinen tiimi, jossa jokaisella on tarkat vastualueet. Opas helpottaa tuurauksia lomien tai sairastapauksien aikana ja ylläpitää toimintavalmiutta sivujen kanssa. Produktina tuotettu opas on salainen, sillä se sisältää materiaalia, joka on tarkoitettu vain Nelonen Median käyttöön.

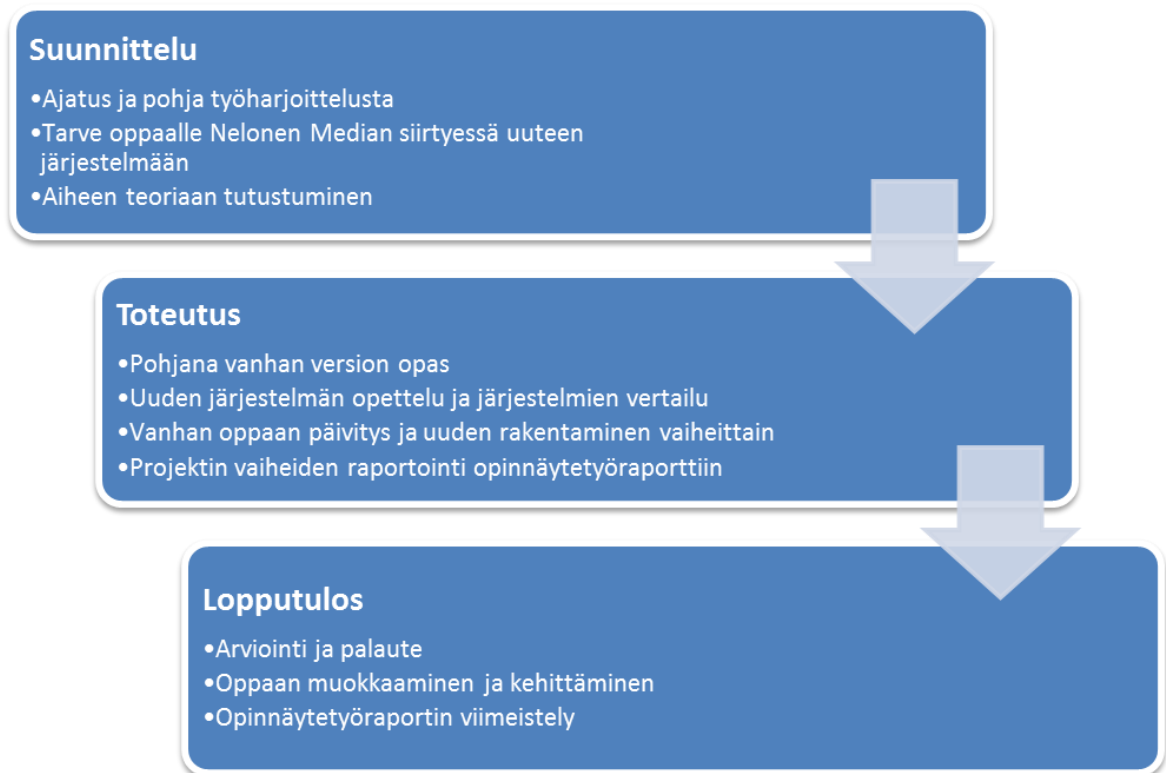
Raportissa käsitellään ensin internetsivujen teoriaa ja millaiset ovat hyvät internetsivut niin rakenteellisesti, visuaalisesti kuin viestinnällisestikin. Teoriaosuuden jälkeen keskitytään tuotteeseen ja kuvataan sen eri työvaiheet. Tuotteen tekemisen kuvaus käsittelee suunnittelun, esittelyn, toteutuksen sekä lopputuloksen. Pohdintaosuus viimeistelee koko prosessin ja sisältää kehitys- ja jatkoehdotukset.

1.1 Projektin eteneminen

Itse projekti, jonka lopputuloksena muodostuu opasmuotoinen tuote, alkoi suunnitteluvaiheena kesällä 2013 syventävän työharjoittelun aikana. Työharjoittelun suorittamiseen kuuluu työpaikkaa kehittävä hanke, johon luotiin yksinkertaistettu opas Nelonen Pron työntekijöille Drupal 7-sisällönhallintajärjestelmää varten. Kun muutos uuteen järjestelmään tuli ilmi, alkoi suunnitelma uudesta oppaasta, joka toimisi samalla opinnäytetyönä.

Toteutuksessa käytettiin pohjana jo luotua aiemman version opasta. Tämän uudistaminen vaati kuitenkin työharjoittelun kehityshankkeena toteutetun oppaan täydellistä läpikäyntiä ja päivittämistä uuteen versioon. Käytännössä opas tehtiin kokonaan uudestaan. Uuden oppaan työstäminen aloitettiin Nelonen Pron aloittaessa siirtymistä Drupal 8-järjestelmään. Toteutus vaati tutustumista ja uuden järjestelmän opettelua, joiden jälkeen oppaan työstämisen voitiin aloittaa. Oppaan rakenne suunniteltiin sivujen beta-version valmistuttua eli silloin, kun sivujen kehitys oli loppusuoralla, mutta sivut eivät vielä olleet julkiset. Tästä jatkettiin oppaan sisällön tuottamista osioittain.

Kun tuotteena tuotettu opas valmistui, arvioitettiin se Nelonen Pron työntekijöillä ja tehtiin tarvittavat muokkaukset oppaan sisältöön. Tällöin arvioitiin opasta myös laatijan näkökulmasta ja pohdittiin, mitä voisi tai olisi voinut tehdä toisin. Projektin eteneminen on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. Projektin eteneminen.

1.2 Yrityksen kuvaus – Nelonen Media

Urheiluun keskittyvä televisiokanava Nelonen Pro on osa Nelonen Media - monimediatialoa, joka on kasvanut vähitellen niin television kuin radionkin puolella. Televisiokanavista Nelonen Median brandiin kuuluvat ilmaiset Nelonen, Jim ja Liv sekä maksulliset kanavat Nelonen Maailma, Nelonen Prime ja Nelonen Nappula, jotka Nelonen Pron kahden kanavan myötä muodostavat Nelosen maksukanavakokonaisuuden. Radiokanavista Nelonen Median alaisuudessa toimivat Radio Rock, Radio Aalto, Groove FM, Metro Helsinki, Radio Suomipop ja syksyn 2013 uusimpana lanseerauksena Loop. (Nelonen Media 2013a.)

Televisio- ja radiokanavien lisäksi Nelonen Mediaan kuuluu myös Ruutu-palvelu, joka tukee Nelonen Median muita kanavia ja näyttää näiden ohjelmia internetin kautta. (Nelonen Media 2013a.) Nelonen Median laajan mediaverkoston ansiosta se tavoittaa viikoittain lähes neljä miljoonaa television katselijaa ja yli miljoona radion kuuntelijaa.

2 Teoria – Hyvät internetsivut

Erilaiset käyttäjät hakevat internetsivuilta eri asioita, joten oma kohderyhmä kannattaa ottaa huomioon sivujen suunnittelussa. Näin varmistetaan, että sivut palvelevat juuri oman sivun vieraita parhaiten ja he löytävät etsimänsä. Kaikkia vierailijoita ei voi ottaa huomioon, mutta pääasialliset kävijät ja heidän tarpeensa kannattaa tiedostaa. (Hatva 1998, 11.) Usein menestyneen verkkosivuston taustalla on sen hyvä käytettävyys etenkin vierailijan näkökulmasta. Internetsivuston täytyy siten olla luettava, ymmärrettävä ja sieltä on löydettävä tarpeellinen tieto yksinkertaisesti. Yrityksen verkkosivut toimivat usein potentiaalisen asiakkaan ensikosketuksena yritykseen tai sen palveluihin, joten hyvä ensivaikutelma on elintärkeä. (Mediadeus 2012.)

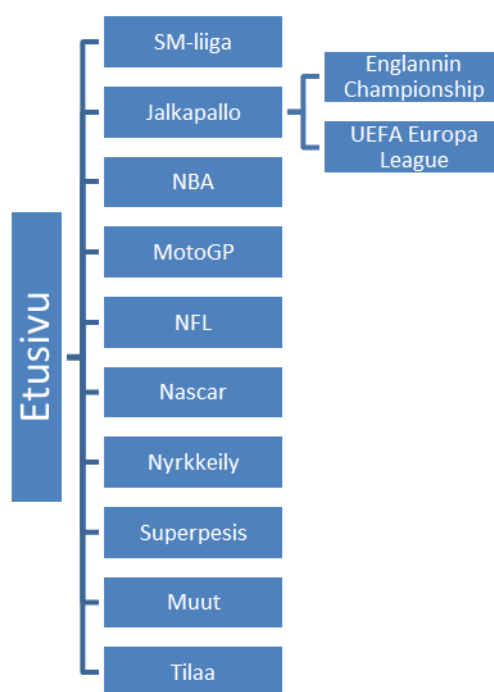
Nelonen Pron verkkosivut on luotu palvelemaan Nelonen Pron lähetyksen televisio- tai internetkatsojia. Palautteiden ja toiveiden perusteella on huomattu, että vierailijat hakevat sivuilta television ohjelmaopasta, josta käy ilmi Nelonen Pron kanavien ohjelmaticdot ja aikataulut. Ohjelmaoppaan lisäksi asiakasta pyritään palvelemaan otteluennakoilla ja tiedotteilla, jotka antavat lähtökohtia ja lisätietoja tuleviin suoriin lähetyksiin.

2.1 Rakenteellisesti hyvät internetsivut

Navigoinnilla tarkoitetaan liikkumista internetsivustolla pää- ja alisivujen välillä. Navigoinnin malleja ovat esimerkiksi ohjattu navigaatio, välilehtiin perustuva navigaatio tai lineaarinen navigaatio. Ohjatussa navigaatiossa vierailija pakotetaan tekemään valinta seuraavasta sivusta ennalta määrättyjen kriteerien mukaan. Harvinaisempi tapa on lineaarinen navigointi, jossa kävijä ohjataan tiettyä reittiä pitkin sivulta toiselle. Välilehtiin perustuvassa navigaatiossa on yleensä näkyvillä navigaatiopalkki sivuston reunassa ja palkin avulla kävijä voi valita esillä olevista sivuista haluamansa. Navigoinnissa on tärkeintä, ettei vierailija eksy sivuille tai ettei hän koe rakennetta hankalaksi ja ahdistavaksi. Tämän takia sivustolla liikkujalle täytyy antaa mahdollisuus päästä myös edelliselle sivulle tai kokonaan takaisin etusivulle. (Goto & Cotler 2003, 101-102.)

Anders Hedman esittää kirjassaan Internet-surffaajan käsikirja (1997) hierarkkisen sivustorakenteen, jossa sivut ovat kotisivun lisäksi kahdessa eri tasossa. Malli sopii Hedmanin mukaan käsittelemään sellaista informaatiota, joka on mielekkäästi luokiteltavissa niin pää- kuin alaluokkiinkin. Nelonen Pron tapauksessa urheilulajit sopivat hyvin eri luokiksi ja niihin kuuluvat eri sarjat osuvat hyvin Hedmanin käsittelemiin alaluokkiin.

Nelonen Pron sivut hyödyntävät välilehtiin perustuvaa navigointimallia. Navigaatiopalkkiin on laitettu selkeästi lajit tai sarjat, mikä helpottaa löytämään oikealle alasivulle. Navigaatiopalkista on piilotettu lajien nimet, jos kyseisestä lajista televisioidaan vain yhtä sarjaa. Tarkoituksena on poistaa turhia väliportaita ja ohjata kävijä selkeästi suoraan sarjan alasivulle. Kokonaisuudessaan rakenne on yksinkertainen ja koko sivusto toimii maksimissaan kolmessa tasossa (Kuvio 2.). Etusivu antaa ajankohtaisimman tiedon ja navigaatiopalkissa on linkit kaikille alasivuille. Ainoastaan Jalkapallo-linkki vie jalkapalloa koskevalle alasivulle, josta pitää navigoida vielä haluamaansa sarjaan. Kaikilla alasivuilla on sisältönä juuri tätä lajia tai sarjaa koskevat artikkelit, joista uusimmat ovat näkyvissä myös etusivulla. Navigaatiopalkin avulla kaikki sivut, jalkapallon alasivuja lukuun ottamatta ovat saavutettavissa miltä tahansa sivulta.

Kuvio 2. Nelonen Pron verkkosivujen yksinkertainen rakenne. (Nelonen Pro 2013.)

2.2 Viestinnällisesti hyvät internetsivut

Internetsivut toimivat viestinnän välineenä ja kanavana, johon lukijat hakeutuvat itse. Verkkoviestintä hyödyntää tietokoneen luomaa multimediaympäristöä, joka mahdollistaa useiden eri sisältötyyppien yhdistelemisen. Verkkosivuilla luettavana oleva uutinen sisältääkin usein tekstin lisäksi kuvia tai mahdollisesti jopa videoita. (Alasilta 2000, 67.) Sivujen kautta välitettävän viestin sisältämällä tekstillä täytyy kuitenkin olla päämäärä, eikä sitä kirjoiteta vain siksi, että on kanava tai väline, jolla sen voi lähettää. Tuloksellinen viestintä vaatii vastaanottajan huomioimista. (Alasilta 2000, 56.; Lohtaja & Kaiho-virta-Rapo 2007, 33.) Tästä syystä oman lukijakunnan määrittäminen kohderyhmänä on tärkeää.

Tekstin rakenne tarkoittaa järjestystä, jossa sisällön käsittelemät asiat esitetään. Rakenteen täytyy olla selkeä lukijalle ja rakenteen on myös palveltava tekstin tavoitteita. Lyhyissä teksteissä, kuten uutisissa kannattaa mennä suoraan asiaan. (Alasilta 2000, 111.) Tärkein informaatio esitetään ensin, jotta pääviesti saavuttaa lukijan tehokkaimmin. Tämän jälkeen aiheet käydään läpi tärkeysjärjestyksessä. Koko uutinen on napakka ja on omiaan ajankohtaisen tiedon välittämiseen. (Alasilta 2000, 126.)

Teksti alkaa otsikolla, jonka täytyy tehdä tekstin aloituksesta tehokas. Varsinkin uutisessa aloitus on tärkein osio koko tekstissä viestin perillemenon kannalta. (Alasilta 2000, 28-29.) Otsikon tehtävänä ovat kertoa pääasia ja motivoida lukemaa koko teksti. Verkossa lukija kiinnittää otsikkoon suuren huomion. (Alasilta 2000, 31.) Otsikolla on suuri merkitys myös internetsivun silmäiltävyyteen eli tekstin antamaan ensivaikutelmaan nopealla vilkaisulla. Usein lukija käyttää pienen hetken sivun kevyeen silmäilyyn ennen lukemista. (Alasilta 2000, 135-136.) Hyvä otsikko nousee tässä vilkaisussa esille ja kiinnittää lukijan huomion haluttuun tekstiin. Lukija ei näin poistu sivulta vaan paneutuu kirjoitettuun viestiin.

Nelonen Pron verkkosivujen uutisten tavoitteena on tuoda tietoa lukijalle tulevasta ohjelmasta ja innostaa häntä katsomaan kyseinen lähetys. Teksteillä pyritään pääasiassa palvelemaan jo valmiita asiakkaita, mutta tärkeimpiin uutisiin liitetään usein myös kehoitekanavien tilaamiseen, joka on suunnattu uusille ja siitä lajista kiinnostuneille potentiaalisille asiakkaille. Verkkosivujen multimediaympäristöä hyödynnetään liittämällä tekstin yhteyteen aina vähintään kuva. Joskus kuvien sijaan voidaan käyttää myös videomateriaalia. Videosisältöä on sivuilla paljon, mikä johtuu Nelonen Mediaan kuuluvasta Ruutu-palvelusta, jonka urheiluvideoita julkaistaan automaattisesti myös Nelonen Pron verkkosivuilla. Useat näistä videoista ovat itse asiassa Nelonen Pron kanavilla nähtävää sisältöä.

Uutiset Nelonen Pron sivuilla ovat rakenteeltaan uutisten mukaisia. Tekstit ovat lyhyitä, informatiivisia ja uutisrakenteen mukaan tärkein viesti esitetään ensin. Pääviesti pitää yleensä perustiedot tulevasta lähetyksestä, kuten mikä tapahtuma on kyseessä sekä mihin aikaan ja miltä kanavalta lähetys tulee. Tärkein viesti esitetään yleensä otsikossa ja ensimmäisessä kappaleessa. Nämä kaksi täydentävät usein toisiaan. Otsikossa pyritään kertomaan pääviesti lyhyesti ja tehokkaasti, minkä jälkeen ensimmäinen kappale toistaa ja täydentää pääviestin, jotta lukija varmasti ymmärtää sen. Loput tekstistä antavat lisätietoja tapahtumasta, joukkueista tai yleensä lähetyksestä. Tässä vaiheessa tuodaan esille kiinnostavia yksityiskohtia lähetyksestä, kuten mielenkiintoisia pelaajia, jotka voisivat motivoida lukijaa katsomaan lähetystä.

2.3 Visuaalisesti hyvät internetsivut

Ulkoasu vaikuttaa silmäiltävyyteen, mikä on elintärkeää sivujen antaman hyvän ensivaikutelman kannalta. Samalla myös fontti eli tekstin ja kirjaimien ulkoasu on yhdessä koko sivun ulkoasun kanssa merkittävä tekijä sivujen luettavuutta ajatellen. Tekstistä puhuttaessa luettavuus ja sivujen käytettävyys kulkevat täysin rinnakkain. Fontti ei saa olla lukijalle vieras, hankala tai vaikeuttaa tekstin lukemista. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi fontissa täytyy huomioida myös koko sekä tehokeinojen maltillinen käyttö. Esimerkiksi tekstin lihavoiminen on toimiva tehokeino, jos sitä hyödyntää vain tärkeimmissä sanoissa. (Alasilta 2000, 142.)

Jotta internetsivujen teksti on mahdollista lukea, on tekstin ylitettävä erottuvuuskyky eli luettavan kohteen on erotuttava taustasta ja oltava riittävän suuri. Nämä kaksi vaikuttavaa tekijää vaikuttavat toisiinsa siten, että toisen puutosta voi kompensoida nostamalla toisen määrää. Tekstin saa erottumaan taustasta lisäämällä tekstin ja taustan välistä kontrastia. Tekstin luettavuuden kannalta suurin mahdollinen kontrasti ei kuitenkaan ole paras vaihtoehto, koska tällöin lukijan silmät joutuvat tekemään valtavasti töitä lukemisen eteen. Ihmissilmä erottaa kontrasteja parhaiten harmaansävyisinä. (Hatva 2003, 16, 18.; Pesonen 2007, 61.)

Nelonen Pron internetsivujen värimalli tulee kanavan logon virallisista väreistä, jotka ovat musta ja oranssi (Kuva 1). Kanavan ja samalla internetsivujen värimalli perustuu näihin kahteen väriin ja niiden sävyihin. Logossa on käytetty täyttä mustaa, mutta verkkosivuilla on mustan sijaan hyödynnetty tumman harmaata, koska se ei ole niin raskas kuin täysi musta. Tekstin tausta on valkoinen, jotta se olisi helppo lukea. Fonttikan ei ole aivan täysi musta vaan tumman harmaa, mikä pienentää värien kontrastia ja helpottaa lukemista. Nelonen Pron verkkosivujen fontiksi on määrätynyt Nelonen Pron virallinen fontti, jonka yleisilme ja selkeys on otettu huomioon jo virallista fonttia suunniteltaessa.

Kuva 1. Nelonen Pron virallinen logo, jossa esiintyvät verkkosivuilla käytetyt värit musta ja oranssi. (Nelonen Pro 2014)

Tekstin ulkoasussa on huomioitu silmäiltävyys tehokeinojen käytöllä. Kuten jo mainittiin, Nelonen Pron verkkosivujen tekstit ovat lyhyitä ja noudattavat uutisten rakennetta, minkä vuoksi tärkein viesti esitetään ensin. Pääviestin perillemenoä pyritään parantamaan lihavoimalla ensimmäinen tekstikappale kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen tekstin lihavoimaa käytetään maltillisemmin ja nostetaan tekstissä esiintyviä nimiä tai muita tärkeitä asioita.

Hyvä ja aiheeseen liittyvä kuva kiinnittää lukijan huomion ja nostaa myös mielenkiintoa itse tekstiä kohtaan. Kuvan täytyy kuitenkin palvella tekstin ja kirjoittajan tavoitteita sekä kuvan on liityttävä kirjoitettuun tekstiin. Muuten lukija saatetaan johtaa harhaan ja pahimmassa tapauksessa ajaa lukija pois sivuilta. (Alasilta 2000, 139.; Pesonen 2007, 48.)

Nelonen Pron verkkosivuilla uutisiin liitettävät kuvat liittyvät aina siihen urheilulajiin tai -sarjaan, josta uutinen kirjoitettu. Yhtään uutista ei julkaista ilman kuvaa internetsivuille, mikä varmistaa kuvan tuoman lisäarvon ja nostaa kiinnostavuutta jokaisen tekstin tukena. Mikäli uutisessa käsitellään jotain tiettyä ja tärkeää osaa tulevasta urheilutapahtumasta, pyritään tämä sama tärkeä elementti sisällyttämään myös kuvaan. Esimerkiksi eri urheilujoukkueissa pelaavia suomalaisia tai yksittäisiä tähtipelaajia nostetaan niin tekstin sisällössä kuin kuvissakin, jotta kohderyhmä olisi mahdollisimman kiinnostunut uutisesta ja tulevasta urheilulähetyksestä. Nelonen Pron sivuilla julkaistavan uutisen yhteydessä olevan kuvan tärkein tehtävä on kiinnittää katsojan huomio ja nostaa mielenkiintoa tekstiin.

2.4 Toimiva opas

Viestinnällä pitää aina olla tavoite, kuten myös oppaalla. Tavoitteet viestinnälle on mahdollista kategorioida joko vaikuttamiseen, tiedottamiseen tai viihdyttämiseen. Oppaan tarkoituksena on toimia ohjeistuksena nettisivujen päivittämiseen, joten tässä tapauksessa tavoitteena on pääasiassa tiedottaminen. Samalla kuitenkin pyritään myös vaikuttamaan viestin vastaanottajaan ja opettamaan häntä internetsivujen päivittämisessä, joten myös vaikuttaminen on oppaan viestinnän tavoitteena. (Lohtaja & Kaihovirta-Rapo 2007, 41.)

Yleisesti ohjeiden tyyllisissä teksteissä asioiden esitysjärjestys kannattaa olla sama kuin järjestys, jossa työvaiheet tullaan tekemään (Alasilta 2000, 29). Kieleltään oppaan kannattaa noudattaa tiedottavan tekstin kielen tyyliä. Tämä tarkoittaa yksinkertaista ja selkeää kieltä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että lukija ymmärtää täysin ohjeistuksen. Myös otsikot kannattaa luoda avustamaan lukijaa ja antamaan hänelle käsityksen tekstin sisällöstä vaikka hän lukisi vain otsikot. Näin lukija pystyy hakemaan tarvitsemansa tiedon tai haluamansa oppaan osion nopeasti otsikoiden perusteella. (Lohtaja & Kaihovirta-Rapo 2007, 46.)

Kuvia käytetään selittämään tekstissä mainittuja asioita, mutta kuvia voi käyttää myös sivun ulkoasun jäsentelemiseen. Näin saadaan muodostettua tekstin sisälle loogisia yksiköitä, jotka kuuluvat yhteen. (Loiri & Juholin 1998, 53.) Varsinkin ohjeissa vaikeita osioita on hyvä avata ja selkeyttää käyttämällä kuvia, joissa esitetään seuraava työvaihe oikein.

3 Projektin ja tuotteen kuvaus

Nelonen Pron tiimi koostuu esimiehen lisäksi kuudesta jäsenestä, jotka toimivat yhdessä tiiviinä ryhmänä ja ylläpitävät näin kanavan toimintaa päivittäin. Jokaisella tiimin jäsenellä on oma, selkeä vastuualueensa, mutta välillä työt menevät päällekkäin ja osa tiimiläisistä pystyy tarvittaessa tekemään myös muiden jäsenten töitä. Nelonen Pron tiimi on verkkosivujen päivitysoppaan ensisijainen käyttäjä, jotta mahdollistetaan www.nelonenpro.fi -sivujen tarvittavat päivitykset ongelmatilanteissa. Tuotteen kuvauksessa keskitytään Nelonen Pron tiimin jäsenistä kahteen avainhenkilöön, jotka osavat tehdä tarvittavat päivitykset verkkosivuille.

3.1 Mikä on Drupal?

Drupal on yksi eniten käytetyistä julkaisu- ja sisällönhallintajärjestelmistä Suomessa ja Euroopassa. Myös useat maailmanlaajuiset yritykset käyttävät Drupalia sivustojensa pohjana. Drupalin etuja ovat erinomainen sopivuus monien internetsivujen pohjaksi, helppokäyttöinen kokonaisuus, luotettavuus sekä mobiilikäyttäjien huomioitavuus sivuston rakenteessa. (Verkkajulkaisu 2013.)

Vuoden 2013 lopussa ilmestynyt Drupal 8 -päivitys muutti järjestelmää vielä aikaisempaa helppokäyttöisemmäksi. Lisääntyvä mobiilikäyttäjien määrä vaatii myös järjestelmiin uusia ominaisuuksia, jotta mobiililaitteet näyttäisivät internetsivut lukijaystävällisesti. Tähän on panostettu Drupal 8 -järjestelmässä, jotta data olisi paremmin esillä myös älypuhelimilla ja tableteilla. (Drupal 2013.) Nelonen Pron sivuilla muutos Drupal 8 -järjestelmään toi mukanaan juuri tämän uuden skaalautuvuuden mobiililaitteissa ja myös julkaisun tekemistä oli yksinkertaistettu jättämällä muutamia turhia vaiheita pois.

3.2 Suunnittelu

Ajatus sisällönhallintajärjestelmän käyttöohjeen laatimisesta tuli syventävän työharjoittelun aikana kesällä 2013, kun työharjoittelun yhteydessä piti laatia työpaikkaa kehittävä projekti. Pohjana kehityshankkeelle oli tarve varmistaa internetsivujen päivittämisen ammattitaito ongelmatilanteissa. Nelonen Pron pienen tiimin ja vastuualueiden tarkan jaon takia lomat sovitaan etukäteen tuurausvastuiden mukaan, jotta työt tulevat varmasti tehtyä tehokkaasti. Nelonen Pron verkkosivuja ylläpitää ja päivittää normaaliolosuhteissa yksi työntekijä, joka toimii nimikkeellä online-tuottaja. Hänen lisäksi yksi tiimin jäsenistä osaa tehdä päivitykset verkkosivuille ja hänellä on samalla tuurausvastuu tuottajan olleessa poissa. Tämän lisäksi kyseisellä tiimiläisellä on myös toinen tuurausvastuu, joka pitää sisällään kanavan kannalta elintärkeää ohjelmasuunnittelua.

Oppaan ajatuksen pohjana ollut ongelma koski tilannetta, jossa sivujen tavanomainen ylläpitäjä on lomalla tavoittamattomissa ja hänen tuuraajansa sairastuu niin, ettei työnteko ole mahdollista. Ongelma on käytännössä pahin mahdollinen tilanne, mutta myös epätodennäköinen, sillä usein on niin, että sairastuva tai lomalla oleva työntekijä pystyy neuvomaan tai jopa tekemään työt etänä.

Vaikka pahin ongelma on epätodennäköinen, on se silti varautumisen arvoinen. Lisäksi sivujen päivittämisen oppaasta voi hyötyä myös tapauksissa, jolloin asiantunteva ylläpitäjä on paikalla, mutta kiireinen muiden töiden kanssa. Opas helpottaa myös tuurauksia, kun tuurausvastuun internetsivujen päivittämisestä voi kantaa kuka tahansa. Koska Nelonen Median muut internetsivut ylläpidetään myös Drupal-järjestelmän avulla, on muidenkin työntekijöiden mahdollista soveltaa Nelonen Pron sivujen päivitysopasta omiin tehtäviinsä.

Varsinainen suunnittelu alkoi opinnäytetyöprosessin alussa mietittäessä aihetta. Samassa tilanteessa ilmeni tuleva siirtyminen uuteen Drupal 8-järjestelmään, jonka myötä sivujen ylläpitämisen ja päivittämisen opas tuli taas ajankohtaiseksi. Nyt edellä mainittujen hyötyjen lisäksi saadaan katettua myös vanhaan järjestelmään tottuneiden käyttäjien ongelmatilanteet. Oppaan rakenteen suunnittelu käynnistettiin, kun uusista Drupal 8-järjestelmän internetsivuista valmistui julkaisemattomat beta-versiot. Ennen toteutuksen aloittamista tutustuttiin toimivien oppaiden teoriaan ja rakenteeseen.

Nelonen Pron tiimin jäsenistä online-tuottaja toimi projektissa opinnäytetyön ohjaajana Nelonen Pron puolelta. Hänen kanssaan keskusteltiin oppaan tavoitteista ja käyttöympäristöstä vapaamuotoisissa palaverissa. Tekijälle annettiin projektiin lähes vapaat kädet, kun oppaan tuleva käyttöympäristö oli selvillä. Palavereja pidettiin projektin alussa, jolloin sovittiin suuntaviivat oppaalle ja nähtiin myös hyödylliseksi katsastaa projektin eteneminen samantyyllisessä palaverissa ennen oppaan valmistumista. Näiden lisäksi opasta kasatessa kommunikointiin puolin ja toisin, kun tekijä kohtasi haasteita tai tarvitsi apua.

Oppaan laatimista edelsi tutustuminen internetsivujen teoriaan, jotta verkkosivujen tärkeät osiot otetaan huomioon oppaassa, kun käydään läpi sivujen päivittämistä vaiheittain. Lisäksi tutustuttiin myös toimivan oppaan teoriaan, mikä auttoi hyvän ja ymmärrettävän oppaan luomisessa. Suunnitteluun kuului myös projektin aikataulus. Opas pyrittiin saamaan valmiiksi kevään 2014 aikana, jotta sen hyödyntäminen olisi mahdollista tulevana kesänä tuurausten tai lomien aikana. Esimiehen kanssa sovittiin, että opinnäytetyönä laadittavaa raporttia ja opasta on mahdollista tehdä työaikana, jos se ei häiritse omaa tai muiden työskentelyä.

3.3 Toteutus

Opinnäytetyön produktin pohjana on käytetty syventävän työharjoittelun yhteydessä laadittua käyttöopasta Drupal 7-järjestelmälle. Uusien sivujen ensimmäisen, julkaisemattoman version ilmestyessä ylläpitäjille tutustuttavaksi, aloitettiin produktin toteutus opettelemalla uuden järjestelmän käyttöä ja vertailemalla sitä aiempaan versioon. Uusi Drupal todettiin olevan samankaltainen kuin edellinen, mutta helppokäyttöisempi. Uudessa versiossa oli karsittu joitakin välivaiheita pois, mikä tekee uuden sisällön luomisesta tehokkaampaa.

Uudistettu, Drupal 8-järjestelmällä hallittava sivusto muutettiin julkiseksi 11.12.2013 klo 12.00. Tällöin havaittiin joitakin toimintoja, jotka eivät toimineet täysin halutulla tavalla, mutta niiden korjaaminen aloitettiin viipymättä. Oppaan laatiminen pystyttiin kuitenkin aloittamaan, sillä toimintamallit olivat kunnossa ja toimimattomien osuuksien toimintaperiaate oli selvillä.

Oppaan työstäminen aloitettiin käymällä läpi vanhalle järjestelmälle suunnattu opas ja karsimalla siitä päivitystä kaipaavat osiot pois ja uudistamalla niitä. Päätös tarvittavista osioista perustuivat työharjoittelun aikana havaittuihin kokemuksiin siitä, mitä tarvitaan verkkosivujen hallinnan lähes päivittäisissä toimissa. Kävi ilmi, että lähes koko sisältö täytyi uudistaa Drupal 8:n uusien ominaisuuksien myötä. Samalla totuus vanhan järjestelmän hankaluudesta ja taipumattomuudesta valkeni entisestään. Tavoitteeksi asetettiin mahdollisimman ymmärrettävä teos, josta uusi käyttäjä saisi mahdollisimman paljon irti. Työskentely tapahtui pääosin keväällä 2014 ja ajallisesti kirjoittaminen tapahtui töiden ohessa työpaikalla.

Koska produkti on salainen, käydään toteutuksen kuvauksessa oppaan käsittelemät aiheet vain pääpiirteittäin. Oppaan ensimmäinen osa toimii johdannon tavoin ja esittelee sisällön, tavoitteen ja koko teoksen käyttötarkoituksen. Esittelyn jälkeen käsitellään oppaan suurin ja tärkein kokonaisuus eli itse sivujen hallinta. Tämä toinen osa aloitettiin kuvaamalla kirjautuminen järjestelmään, joka vaaditaan kaikkien muutosten tekemiseen. Kirjautumisen jälkeen käydään läpi uuden sisällön luominen vaiheittain ja jo julkaistun sisällön muokkaaminen tai poistaminen. Lopuksi kuvataan vielä julkaistujen uutisten nostaminen etusivulle. Sisällön hallinnan tekstissä käytettiin paljon tekstin lihavoitua tehostamaan tärkeitä osioita. Näin lukija pystyy seuraamaan välivaiheita lihavoitua ja helposti huomattavia osia lukemalla.

Oppaan rakentamisessa hyödynnettiin teoriaosuutta, jossa tutustuttiin hyvän oppaan teoriaan. Oppaan tärkein osuus on käsitellä uuden sisällön luominen internetsivuille. Kuten Alasilta esittää teoksessaan *Näin kirjoitat tietoverkkoon* (2000, 29), sisällön luominen esitellään ja ohjeistetaan samassa järjestyksessä kuin työvaiheet oikeastikin ovat. Kielellisesti oppaassa käytetään tiedottavaa tyyliä yksinkertaisella kielellä, jotta mahdollisesti vaikeat osuudet eivät tuota lukijalle vaikeuksia. Lohtaja ja Kaihovirta ehdottavat kirjassaan (2007, 46) juuri tätä selkeää kirjoitusasua tekstissä ja otsikoissa. Tämä huomioidiin myös oppaan otsikoissa, jotka ovat luotu siten, että lukija pystyy niiden avulla hakemaan haluamansa kohdan.

Loirin ja Juholinin (1998, 53) mukaan kuvia on hyvä käyttää selittämään tekstin osia. Sivujen päivittämisen oppaassa on käytetty kuvia Nelonen Pron verkkosivujen ja itse Drupalin sisällönhallintajärjestelmän hallintatyökaluista ja työvaiheista. Kuvat otettiin kuvakaappauksina ja niihin lisättiin punaisia nuolia tai ympyröitä kuvaamaan selitettävää tapahtumaa.

Kun suurin osa oppaasta alkoi olla valmiina, laitettiin se eteenpäin työpaikan opinnäyte-työohjaajalle kommentointia varten. Hän antoi sekä raportista että oppaasta oman näkemyksensä keskittyen kuitenkin enemmän oppaaseen. Välipalaute oli positiivista ja kannustavaa, mutta myös joitain kehitysehdotuksia tuli. Rakenne oli asiallinen ja kaikki tärkeimmät asiat oli käyty läpi. Rakentavaa palautetta tuli tekstien lihavoinnista korostustarkoituksessa, jota oli kyseisessä versiossa liikaa. Kommentin myötä tekstin lihavointi muutettiin lauseista yksittäisiin sanoihin, jolloin luettavuus selkeytyi.

Käytännössä työskentely tapahtui töiden määräämissä aikarajoissa normaalin työpäivän aikana. Syy tähän oli työpaikan tuoma hyvä työskentelyilmapiiri, jota oli helppo hyödyntää myös produktin luomisessa. Työpaikalla on vähemmän häiriötekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa oppaan työstämiseen ja lopputulokseen. Nelonen Pron tiimin kanssa produktiin liittyvä työskentely keskittyi enemmän työpaikan opinnäytetyön ohjaajan kanssa käytyihin keskusteluihin ja häneltä kysytyihin kommentteihin. Suurimmaksi osaksi produktina syntyneen oppaan työstäminen tapahtui oma-aloitteisesti ja itsenäisesti kuitenkin hyödyntäen ohjaajan kommentteja ja ohjeita, joilla välttyttiin pattitilanteista.

4 Pohdinta

Produktina laadittu opas Nelonen Pron verkkosivujen päivittämiseen valmistui huhtikuussa 2014. Lopputuloksena valmistui Word-dokumentti, joka viimeisteltiin PDF-versioksi, jotta sen muokkaaminen ei olisi mahdollista. Valmis opas on pituudeltaan 12 sivua ja käsittelee toteutuksen kuvauksessa esitellyt asiat.

4.1 Lopputuloksen kuvaus ja arviointi

Oppaan visuaalinen ilme oli lopputuloksena yksinkertainen ja lukijalle mahdollisimman helppo. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun opiskelijana oli luontevaa käyttää oppaan pohjana koulun raporttien mallia, jossa tekstin ulkoasu on ilmavaa ja selkeää. Tekstin ulkoasusta esille nousevat lihavoidut kohdat, kuten oli tarkoituskin. Myös tekstiä täsmentävät kuvat ja niissä käytetyt punaiset korostusympyrät erottuvat ja kiinnittävät lukijan huomion.

Heti oppaan valmistuttua se lähetettiin Nelonen Pron tiimin jäsenille luettavaksi ja kommentoitavaksi. Yleisilmeen yksinkertaisuus nousi kommenteissa esille, mikä oli hyvä asia, sillä oppaan oli tarkoitus olla yksinkertaistettu ja helppo omaksua. Kritiikkiä tuli fontista, joka koettiin liian raskaaksi. Vaikealukuiseksi koettu fontti vaikuttaa helposti koko oppaan luomaan kokemukseen ja tässä tapauksessa sen tärkeiden työvaiheiden seuraamiseen.

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun raportointimallin mukaisesti fontiksi oli valittu Garamond, johon oppaan laatija oli jo opiskelun aikana tottunut. Koska opas on tehty Nelonen Pron tiimin käyttöön, täytyi fonttiin muuttaa käyttäjien tarpeiden mukaisesti. Kommentin myötä tiimiläisille annettiin oppaasta toinen versio, jossa fontti oli vaihdettu Arial-malliin, joka on monille tietokoneen käyttäjille paljon tutumpi. Arial sai enemmän kannatusta kuin aikaisempi Garamond, joten oppaan fontti päätettiin vaihtaa. Oppaan tekstin ominaisuudet, kuten otsikot ja lihavoinnit tarkistettiin vielä uudelleen. Näin varmistettiin uuden kirjasimen toimivuus myös näissä elementeissä.

Tiimin kommenttien myötä korjattiin myös oppaaseen jääneet kirjoitusvirheet sekä tekstin loppuun lisättiin vielä uusi kappale, jotta loppu ei olisi niin äkillinen. Laatijan mielestä oppaasta tuli odotetun kaltainen ja se toimii varmasti halutussa tarkoituksessa. Tiimin kommentit antoivat hyviä kehitysehdotuksia, joiden myötä oppaasta saatiin yhä enemmän kohderyhmälle sopiva.

Komentoinnin jälkeen Word-muotoiseen oppaaseen tehtiin tarvittavat muutokset, jonka jälkeen se muutettiin lopullisesti PDF-muotoon. Valmis opas lähetettiin sähköpostitse Nelonen Pron tiimiläisille, jotta se olisi kaikkien saatavilla tarpeen tullen. Produktin valmistumisen jälkeen viimeisteltiin opinnäytetyöprosessin raportti.

4.2 Kehittämisehdotukset

Valmis opas käsittelee sisällön luomista verkkosivuille Drupal 8 -järjestelmällä. Kuitenkin ennen uuden sisällön lisäämistä täytyy lisättävä uutinen kirjoittaa. Aihetta on käsitelty oppaassa hieman, mutta vain julkaisemisen teknisistä näkökulmista eli mitä pitää huomioida rakenteellisesti. Tämän oppaan lisäksi voisi olla käyttöä myös internetsivuille kirjoittamisen oppaaseen, joka käsitelisi otsikointia, uutisen rakennetta ja tekstin sisältöä. Tämän lisäksi voisi olla hyötyä myös oppaasta, joka neuvoisi nettisivuilla käytettävien kuvien tekemisessä. Näiden kolmen oppaan myötä yhden henkilön olisi mahdollista rakentaa kokonainen uutinen ja lisätä se Nelonen Pron internetsivuille.

4.3 Prosessin arviointi

Produktin rakentaminen oli kokonaisuudessaan hieman helpompi kuin ennalta odotettiin. Vaikka pohjana ollut aiemman järjestelmän opas jouduttiin päivittämään lähes jokaisella osa-alueella, ei uuteen oppaaseen sisältynyt kuitenkaan yhtä paljon osioita. Tämä johtui lähinnä Drupal 8 -järjestelmän uusista ominaisuuksista, jotka tekivät sivujen hallinnasta niin paljon yksinkertaisempaa. Prosessi näytti hyvin versioiden väliset erot ja varsinkin vanhan järjestelmän taipumattomuuden ja hankaluuden.

Prosessin osana laadittu opinnäytetyöraportti taas vastaavasti oli odotettua haastavampi ja työläämpi. Käsiteltävien osien lukumäärä ja niiden vaatima työmäärä oli yllättävän suuri ja vei paljon enemmän aikaa kuin oli alun perin ajateltu. Teoriaosuuden laatimisessa oli haastavaa löytää kirjastosta sopivia lähdekirjoja, sillä internetsivujen kehityksen nopeus on ollut todella nopeaa viime vuosina. Tästä syystä 10 vuotta vanhojen kirjojen sisältö pitää käydä läpi tarkoin ja jo viisi vuotta vanhoissa teoksissa voi olla vanhentunutta tietoa. Onneksi useat kirjoittamisen elementit toimivat kuitenkin sekä paperilla että internetissä.

Oma arvio koko projektista on, että se oli onnistunut ja lopputuloksena valmistunut produkti vaikutti vastaavan odotuksia. Teoriaosuus laittoi tarkastelemaan internetsivujen ilmiselviltä tuntuvia osia uudesta näkökulmasta. Eri elementit ja niiden merkitys sekä tehtävät selkeytyivät. Teoriaosuuden laatimisen jälkeen huomaa vaivattomammin, mitä toiset internetsivut, jotka eivät heti tunnu hyvältä voisivat vaatia kehityksenä. Projektinhallinta opetti aikataulutuksen merkityksen ja etenkin sen noudattamisen vaikeuden. Jos projektin nyt aloittaisi alusta, tarkempi aikataulutus auttaisi varmasti. Viikoittaiseen kalenteriin kannattaisi merkitä viikon työmäärät ja tarvittaessa jakaa työt vielä päiväkohtaisesti. Tämänkaltainen aikataulu vaatisi päivityksiä projektin edetessä, mutta samalla se pitäisi työmäärän ja seuraavan työvaiheen sekä sen tekemisen ajankohdan tarkasti tiedossa jatkuvasti. Varsinaisen oppaan lisäksi hyvin onnistui yhteistyö Nelonen Median yhteyshenkilön kanssa, joka antoi sopivasti vapauksia oppaan suhteen, mutta jakoi kuitenkin ohjaavia kommentteja tarvittaessa. Kokonaisuutena käteen jäi tarkoituksen mukainen produkti sekä selkiytynyt kuva aikataulutuksesta ja internetsivujen elementeistä.

Lähteet

Alasilta, A. 2000. Näin kirjoitat tietoverkkoon. WS Bookwell. Juva.

Drupal 2013. Drupal 8 Has Something for Everyone to Love. Luettavissa:
<https://drupal.org/drupal-8.0>. Luettu 13.3.2014.

Goto, K. & Cotler, E. 2003. Verkkopalveluprojekti. Edita. Helsinki.

Hatva, A. 1998. Esteettinen ja toimiva verkkojulkaisun ulkoasu. Edita. Helsinki.

Hatva, A. 2003. Verkkografiikka. Edita. Helsinki.

Hedman, A. 1997. Internet-surffaajan käsikirja. Pagina.

Lohtaja-Ahonen, S. & Kaihovirta-Rapo, M. 2012. Tehoa työelämän viestintään. 2. uudistettu -painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Lohtaja, S. & Kaihovirta-Rapo, M. 2007. Tehoa työelämän viestintään. WSOY. Helsinki.

Loiri, P. & Juholin, E. 1998. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Gummerus. Jyväskylä.

Mediadeus 2012. Luettavissa:

<http://www.mediadeus.fi/internet-sivut>. Luettu 13.1.2014.

Nelonen Media 2013a. Nelonen Media – vahva sähköinen monimediatalo. Luettavissa:
<http://www.nelonenmedia.fi/yritys-ja-yhteystiedot/nelonen-media-yrityksena/>. Luettu 14.11.2013.

Nelonen Pro 2014. Etusivu. Luettavissa: <http://www.nelonenpro.fi>
Luettu 1.2.2014.

Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. WSOYPro. Jyväskylä.

Verkkójulkaisut 2013. Drupal. Luettavissa:

<http://www.verkkójulkaisut.fi/drupal> Luettu 14.11.2013.